

DOI 10.31651/2524-2660-2019-3-121-129

ORCID 0000-0003-2667-6589

КІРДАН Олександр Петрович,

кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри економіки та соціально-поведінкових наук,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,

e-mail: kirdan_alex@ukr.net

УДК 378.018.8:33-051

**ПОНЯТТЯ «ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
ЕКОНОМІСТІВ У СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ» В СУЧАСНОМУ
НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ**

Актуальність дослідження визначається необхідністю понятійно-категорійного розвитку сучасної педагогіки.

Проаналізовано категорії «теорія», «практика», «неперервна освіта», «система неперервної освіти», «професійна підготовка», «професійна підготовка майбутніх економістів» і надано авторське визначення змісту понять «си-

стема неперервної економічної освіти», «професійна підготовка майбутніх економістів у системі неперервної освіти» та «теорія і практика професійної підготовки майбутніх економістів у системі неперервної освіти».

Запропоновано авторське визначення категорії «професійна підготовка майбутніх економістів у системі неперервної освіти» як спе-

ціально організований у закладах вищої освіти якісний, цілеспрямований, багаторівневий, неперервний, системний процес, що включає освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти – майбутніх економістів, метою якого є досягнення цілей освітньої програми та програмних результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти.

Ключові слова: наукова новизна; авторське визначення; термінологічний аналіз; поняття; категорія; професійна підготовка; система неперервної освіти.

Постановка проблеми. Розвиток понятійно-категорійного апарату сучасної педагогіки віддзеркалює проблеми вищої освіти та уможлиблює усвідомлення змін та сутнісних тенденцій її розвитку. З'ясування змістового наповнення понять «професійна підготовка», «підготовка майбутніх економістів», «професійна підготовка майбутніх економістів» стало предметом наукових досліджень Т. Наливайко, А. Максимової, А. Потапкіної, С. Тарасової, В. Третька, Р. Тимченко, О. Яковенко та ін. Відзначаючи значний внесок науковців у теоретичне обґрунтування змістового наповнення категорій, водночас зауважимо, що в більшості досліджень зазначені поняття розглядаються окремо. Відтак вважаємо необхідним здійснити цілісний, системний аналіз змісту поняття «теорія і практика професійної підготовки майбутніх економістів у системі неперервної освіти».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У контексті дослідження окремих наукових проблем та завдань в інтерпретаційних працях вітчизняних учених схарактеризовано різноманітні підходи до трактування змістового наповнення поняття «професійна підготовка майбутніх економістів» через призму формування компетентностей та професійних (фахових) якостей майбутнього економіста (С. Касянц, Т. Наливайко, А. Потапкіна, С. Тарасова, Р. Тимченко, О. Яковенко та ін.); формування готовності до професійної діяльності (Б. Головешко, А. Служинська, О. Тинкалюк, К. Лихачова та ін.) та забезпечення якості професійної підготовки (Л. Максимова, К. Хоружий та ін.).

Водночас попри належне розроблення вченими різних аспектів змістового наповнення поняття «професійна підготовка майбутніх економістів» не виявлено наукових праць, у яких було б цілісно

й системно визначено зміст поняття «теорія і практика професійної підготовки майбутніх економістів у системі неперервної освіти».

Мета статті – визначити зміст поняття «теорія і практика професійної підготовки майбутніх економістів у системі неперервної освіти».

Виклад основного матеріалу дослідження. Вхідження України до європейського простору вищої освіти, упровадження нових технологій професійної підготовки зумовлюють необхідність перегляду сутності та тлумачення понятійного апарату педагогіки. Зважаючи на те, що «розвиток, систематизація та вдосконалення поняттєво-категорійної основи науки є одним із невід'ємних складників її розвитку, адже у наукових терміноодинацях, поняттях та категоріях максимально відображено тенденції, властивості, ознаки, зв'язки й відносини [1, с. 66], логічним є наукове обґрунтування змістового наповнення сучасних педагогічних понять та категорій. Таким чином, викладене вище актуалізує потребу з'ясування сутності поняття «теорія і практика професійної підготовки майбутніх економістів у системі неперервної освіти» на основі аналізу, синтезу та узагальнення укладеного нами тезаурусу, визначеного базовим поняттям дослідження: «теорія», «практика», «неперервна освіта», «система неперервної освіти», «професійна підготовка», «професійна підготовка майбутніх економістів». У вирішенні окресленої нами мети за завдань, виходитимемо з того, що головним критерієм обґрунтування сутності понять є їх багатовимірність і міждисциплінарність. Ми обстоюємо погляд, згідно з яким поняття «теорія і практика професійної підготовки майбутніх економістів у системі неперервної освіти» тлумачитимемо як складний, багатовекторний, багатоаспектний та багатовимірний педагогічний феномен.

При трактуванні досліджуваного поняття доцільним вважаємо звернення до енциклопедичних та довідникових видань, дисертаційних та монографічних робіт та ін. Так сучасне трактування понятійної системи педагогіки запропоновано І. Кантором у якій автор вказав, що «поняття – це форма руху мислення, яке пізнає, засіб його функціонування, його апарат. За своїм змістом поняття – це віддзеркалення загального, сутності речей, відтворення реальних зв'язків і від-

носин» [2, с. 32]. На складності утворення понять акцентує С. Гончаренко та вказує, що «утворення понять є складним процесом, у якому застосовують порівняння, аналіз, синтез, абстрагування, ідеалізацію, узагальнення, умовиводи. Поняття є знаряддям пізнання істини» [3, с. 264].

Словесним вираженням «поняття» є «термін» як функціональна одиниця мови науки. У «Лінгвістичному енциклопедичному словнику» поняття «термін» потрактовано як «слово або словосполучення, що позначає поняття спеціальної галузі знання або діяльності. Термін входить в загальну лексичну систему мови, але лише за допомогою конкретної термінологічної системи (термінології)» [4].

У низці енциклопедичних та довідкових видань «теорію» визначено як учення, систему наукових принципів, що узагальнюють практичний досвід та відбивають закономірності природи, суспільства, мислення» [5, с. 792]; як «систему достовірних знань про дійсність», «логічне узагальнення досвіду, суспільної практики, яке ґрунтується на глибокому проникненні в суть досліджуваного явища та розкриває його закономірності» [6, с. 1239].

Науковцем А. Філіпенко акцентовано на взаємозв'язку, взаємопроникненні та взаємозумовленості понять «теорія» та «практика». Учений зазначає, що «теорія є найадекватнішою формою наукового пізнання, що охоплює сукупність абстрактних пізнавальних уявлень, ідей, понять, концепцій, що обслуговують практичну діяльність людей. Теорія дає знання, істинність якого перевірена практикою, забезпечує вивчення об'єкта пізнання в його внутрішніх зв'язках і цілісності, пояснює різноманітність існуючих фактів і може передбачити існування нових, ще невідомих» [7, с. 23].

У «Національному освітньо-науковому глосарії» поняття «теорія» (розгляд, дослідження) визначено як «логічне узагальнення практичного досвіду людей. Система вірогідних наукових знань про якусь сукупність об'єктів, яка описує, пояснює і передбачає явища певної предметної галузі. Теорія є найдосконалішою формою відображення дійсності. Загальні міркування на противагу практичній діяльності» [8, с. 93].

З філософської точки зору, теорію трактують як комплекс поглядів, уявлень, ідей, спрямованих на тлумачення

та пояснення будь-яких явищ дійсності [9, с. 649]. Виходячи з цього, можна зазначити, що основним завданням та функцією теорії є розгляд, тлумачення, пояснення, осмислення фактів та явищ об'єктивної реальності. В «Українському педагогічному словнику» поняття «теорія» визначено як особлива сфера людської діяльності та її результат, що включають у себе сукупність ідей, поглядів, концепцій, учень про об'єктивну реальність [3, с. 328].

У «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» практику визначено як діяльність людей, що спрямована на створення матеріальних і духовних благ, необхідних умов існування розвитку суспільства, втілення в життя ідей, планів, намірів [6, с. 918].

Отже, поняття «теорія» та «практика» формують методологічний базис наукових знань досліджуваного педагогічного феномену.

При використанні поняття «система неперервної освіти» будемо орієнтуватись на те, що воно складається з кількох взаємопов'язаних терміноодиниць: «система», «система освіти» та «неперервна освіта».

Одним із самих загальних понять, яке застосовується у наукових дослідженнях, є поняття «система». У наукових джерелах це поняття потрактовано залежно від галузі знань та наукових підходів. Найбільш поширеними є визначення поняття «система» як сукупність елементів, призначених для виконання заданих функцій; сукупність елементів, що знаходяться у взаємодії та зв'язках один з одним і створюють відповідну цілісність, організовану для досягнення однієї або кількох поставлених цілей. Нам імпонує визначення поняття «система» через призму системного підходу, де його складниками є «елементи», «відносини», «зв'язки», «цілісність». Тому під поняттям «система» розумітимемо сукупність елементів, що пов'язані й взаємодіють між собою, створюють відповідну цілісність, для виконання заданих функцій та досягнення визначених цілей.

У «Національному освітньо-науковому глосарії» поняття «система освіти» визначено як «сукупність складників освіти, рівнів і ступенів освіти, кваліфікацій, освітніх програм, стандартів освіти, ліцензійних умов, закладів освіти та інших суб'єктів освітньої діяльності, учасників освітнього процесу, ор-

ганів управління у сфері освіти, а також нормативно-правових актів, що регулюють відносини між ними» [8, с. 90].

Відповідно до положень статті 11 Закону України «Про вищу освіту» систему вищої освіти становлять: заклади вищої освіти всіх форм власності; рівні та ступені (кваліфікації) вищої освіти; галузі знань і спеціальності; освітні та наукові програми; стандарти освітньої діяльності та стандарти вищої освіти; органи, що здійснюють управління у сфері вищої освіти; учасники освітнього процесу [10].

Нині у вітчизняному науковому дискурсі поняття «неперервна освіта» визначається термінологічною парадигмою: «безперервна освіта», «продовжена освіта», «освіта дорослих», «навчання протягом життя», «освіта впродовж життя», «освіта протягом життя», «перманентна освіта», «відновлювана освіта», «подальша освіта», «навчання шириною в життя», «популярна освіта», «професійна перепідготовка», «підвищення кваліфікації», «самокероване навчання», «додаткова професійна освіта», «рекурентна освіта», «освіта, що поновлюється», «післядипломна освіта» та ін. Вважаємо, що кожна із вищеназваних термінодиниць має смислові особливості з акцентуванням на певному складнику змістового наповнення, проте спільною особливістю є продовжаність та незавершеність освіти.

Наявність значної кількості категорій на позначення поняття «неперервна освіта» Н. Павлик обґрунтовує тим, що «в англійській педагогічній літературі використовуються різні терміни, означені у нас під єдиним поняттям неперервної освіти. Саме це й зумовлює різницю трактувань і, почасти, підміну понять, у вітчизняних дослідженнях залежно від наукових інтересів авторів» [11].

Перейдемо до експлікації поняття «неперервна освіта». Досліджуючи концепцію неперервної освіти у світовому контексті, Т. Левченко акцентує на багатомірності «поняття неперервної освіти» багатомірне, вихідним в ньому є положення про розвиток особистості на всіх етапах її життєдіяльності. Неперервна освіта виступає як умова всебічного розвитку особистості, збагачення її творчого потенціалу і можливостей, реалізації здібностей, набуття компетенції, удосконалення отриманих знань, вмінь, навичок. Неперервна освіта є інтегральним елементом життя людини, коли поєднуються базове, додаткове навчання та самоосвіта» [12].

На багатоплановість поняття неперервної освіти вказує П. Буянов: «воно містить певну сукупність суспільних, особистісних та професійних інтересів людини, які формуються та розвиваються тільки за умови поєднання базового, додаткового навчання та самоосвіти. Дотримання цих умов неперервної освіти забезпечує всебічний розвиток особистості, збагачення її творчого потенціалу і можливостей, реалізацію здібностей та набуття компетенції» [13].

У «Педагогічному словнику» поняття «неперервна освіта» потрактовано як процес, що охоплює все життя людини і її освітню практику, спрямовану на неперервне цілеспрямоване освоєння соціокультурного досвіду з використанням усіх ланок освітньої системи; вказано, що неперервність – це принцип організації освіти і освітньої політики, система соціальних умов, що ґрунтується на гуманістичній ідеї і полягає у людиноцентричній позиції, спрямованій на необхідність повного розкриття здібностей людини протягом життя [14, с. 76].

У «Педагогічному енциклопедичному словнику» поняття «неперервна освіта» визначено як «процес зростання освітнього (загального і професійного) потенціалу особистості протягом життя, організаційно забезпечений системою державних і громадських інститутів, що відповідає потребам особистості та суспільства» [15, с. 168].

За визначенням О. Гулай, неперервна професійна освіта – це «систематична, цілеспрямована діяльність з набуття і удосконалення знань, умінь та навичок як в будь-яких видах загальних і спеціальних навчальних закладів, так і шляхом самоосвіти. Системність неперервної професійної освіти, що побудована на ступеневій основі, дає можливість гнучко й оперативно реагувати на зміну потреб суспільства, соціальних груп і окремих особистостей. У такій системі очевидний пріоритет вищої школи, яка фактично визначає цілі та зміст діяльності всіх інших ланок» [16, с. 9].

Обґрунтовуючи безперервну освіту як систему та виділивши у її структурі дві підсистеми, Н. Семенюк під терміном «безперервна освіта» розуміє «комплекс державних, приватних і суспільних освітніх установ, що забезпечують організаційну і змістовну єдність і подальший взаємозв'язок всіх ланок освіти, задовольняючи прагнення людини до самоосві-

ти і розвитку протягом всього життя» [17, с. 24].

Грунтовне дослідження поняття «неперервна освіта» проведено В. Осадчим. Науковець указує на те, що термін «неперервна освіта» має «три значення: 1) неперервна освіта як освіта протягом трудового життя людини; 2) неперервна освіта як освіта протягом всього життя людини – «освіта крізь усе життя»; 3) неперервна освіта як безперервний глобальний процес накопичення, збереження і приросту (збільшення) людьми буденного і наукового знання протягом всієї історії людства» [18, с. 123].

У публікації Н. Павлик проаналізовано зміст поняття «неперервна освіта» на основі семантичного аналізу вживання терміну в літературі; узагальнено соціальні передумови розвитку концепції неперервної освіти; означено концептуальні положення та суперечності зміни ролі та змісту освіти. На основі узагальнення одержаних даних дослідниця виділила декілька компонентів поняття «неперервна освіта»: 1) уся освітня діяльність людини протягом життя, що охоплює базову освіту, середню освіту, професійну освіту, підвищення кваліфікації / перекваліфікацію, позаінституційну освіту (в Україні – освіта протягом життя); 2) додаткова навчально-виховна діяльність особи у сфері професійного самовизначення, саморозвитку та побудови кар'єри (в Україні – освіта дорослих); 3) добровільна усвідомлена освітня діяльність особистості щодо задоволення власних інтересів і потреб, що виходить за межі обов'язкового навчання (в Україні – неформальна освіта) та дійшла висновку, що неперервна освіта є багаторівневим поняттям, що охоплює різні напрями освітньої діяльності людини залежно від соціальних, економічних, індивідуальних потреб [11].

До основних суб'єктів системи неперервної освіти в Україні, на думку В. Міщенко, потрібно віднести державні та галузеві навчальні установи, державні органи, корпоративні системи підвищення кваліфікації та освіти, а також недержавні та громадські організації. З його погляду, «вітчизняна система неперервної освіти має охоплювати професійне навчання та підвищення кваліфікації, розширювати сфери наукових знань, задовольняти потреби людей у

підвищенні соціально-культурного рівня та пізнавальні потреби. Тому за фаховим спрямуванням це може бути економічна, правова, екологічна, соціальна, історико-культурна освіта тощо [19, с. 9].

Принагідно зазначимо, що в «Педагогічному енциклопедичному словнику» неперервна освіта розглядається також як педагогічна система – «сукупність засобів, способів і форм набуття, поглиблення і розширення загальної освіти, професійної компетентності, культури, виховання громадянської та моральної зрілості» [15, с. 168.].

Отже, аналіз наукових праць засвідчує відсутність однозначності щодо розуміння сутності та природи поняття «неперервна освіта». Враховуючи вищевикладене, поняття «неперервна освіта» можна розглядати на різних рівнях: особистісному (як процес формування і задоволення пізнавальних мотивів і потреб особистості, розвитку її задатків і здібностей у системі формальної, неформальної та інформальної освіти), державному (основна сфера державної освітньої, культурної соціально-економічної політики щодо забезпечення сприятливих умов загального і професійного розвитку кожного громадянина) та глобальному світовому (механізм та спосіб збереження, розвитку, відтворення та взаємозбагачення культурного потенціалу держав, умова розвитку економіки знань, нових технологій, прискорення розвитку соціально-економічного прогресу країн світу, умова та фактор міжнародної освітньої співпраці та ін.).

На основі проведеного аналізу, під поняттям «система неперервної економічної освіти» будемо розуміти упорядковану сукупність функціональних і організаційних складників, рівнів і ступенів, кваліфікацій, освітніх програм, стандартів освіти, ліцензійних умов, закладів освіти та інших суб'єктів освітньої діяльності, учасників освітнього процесу, органів управління у сфері освіти, а також нормативно-правових актів, які перебувають у відносинах і зв'язках та забезпечують неперервність та наступність формування та розвитку професійних компетентностей особистості, необхідних для якісної професійної економічної діяльності, забезпечення її конкурентоздатності на ринку праці та мобільності і перспек-

тив кар'єрного зростання впродовж життя.

У монографічній праці «Неперервна освіта у об'єктиві часу» автори розмежовують поняття неперервної освіти у вузькому (ще не сформована частина освітньої системи, яка забезпечує процеси відбору, оцінки, передачі та засвоєння знань і навичок після початку трудової діяльності) та широкому (вся освітня система) значеннях [20, с. 109–100]. Вважаємо, що сучасна вища освіта займає проміжне положення між двома розглянутими вище підсистемами та забезпечує зв'язки між ними. Наприклад, під час здобуття вищої освіти відповідного ступеня (бакалавра чи магістра) розпочинається поступовий перехід зі сфери освіти в сферу професійної економічної діяльності, що забезпечується проходженням практичної підготовки в організаціях та на підприємствах. Окрім того, під час навчання здобувачі вищої економічної освіти можуть органічно поєднувати освітній процес (за індивідуальним навчальним планом) та професійну діяльність. Саме тому, роль професійної підготовки, а відтак і закладів вищої освіти, у становленні системи неперервної освіти виключно висока.

У аспекті досліджуваної проблеми, для нас важливими є підходи до трактування понять «професійна освіта» та «професійні компетентності». Так поняття «професійна (професійно-технічна) освіта» визначено як «освіта, метою якої є формування і розвиток професійних компетентностей особи, необхідних для професійної діяльності за певною професією у відповідній галузі, забезпечення її конкурентоздатності на ринку праці та мобільності і перспектив кар'єрного зростання впродовж життя» [8, с. 80]. Поняття «професійні компетентності» трактовано як «сукупність знань, умінь і навичок, професійно значущих якостей особистості, що забезпечують здатність виконувати на певному рівні трудові функції, визначені відповідним професійним стандартом» [8, с. 81].

У дослідженні Т. Поясок визначила професійну компетентність майбутніх фахівців економічного профілю як «сукупність вимог до обов'язкового розв'язання професійних питань і задач, що спираються на базову кваліфікацію фахівця економічного профілю, яка мо-

же бути розширена чи ускладнена залежно від когнітивного, системного, діяльнісного і особистісно орієнтованого підходу. Вона визначає здатність суб'єкта-професіонала діяти на основі отриманих знань, встановлювати зв'язок між знанням і ситуацією, сформулювати процедуру вирішення проблеми» [21].

Дослідниця Н. Болюбаш вказала, що професійну компетентність майбутніх економістів доцільно розглядати як володіння сукупністю ключових, базових та спеціальних компетенцій [22, с. 7].

У дисертаційній роботі М. Артюшина співставила поняття «професійна підготовка» із поняттям «вища освіта» і вказала сутнісні особливості понять. З погляду дослідниці, вища освіта забезпечує цілеспрямовану і системну професійну підготовку для формування висококваліфікованих професійних кадрів, здатних до розв'язання широкого кола професійних завдань, а професійна підготовка потраєтована як основний зміст та призначення вищої освіти [23, с. 13].

Детальний аналіз публікацій із теоретичних проблем дослідження понять «професійна підготовка» та «професійна підготовка майбутніх економістів» зроблено вітчизняними науковцями – авторами дисертаційних праць із різних аспектів професійної підготовки майбутніх економістів. У попередніх публікаціях [24; 25] ми зверталися до аналізу дисертаційних робіт. Зауважимо, що досліджувані нами поняття широко використовуються у науковому дискурсі педагогічної, соціально-психологічної та економічної галузей знань. Отже, у наукових дослідженнях зафіксовано різні способи визначення понять «професійна підготовка» та «професійна підготовка майбутніх економістів» та споріднених із ними категорій через призму процесу та результату набуття відповідних компетентностей, здатностей, системи знань, практичних умінь і навичок та пов'язаного з ними досвіду й готовності до професійної діяльності.

Висновки і перспективи подальших розвідок. На основі проведеного аналізу сформулюємо узагальнене трактування поняття «система непевної економічної освіти» під яким будемо розуміти упорядковану сукупність функціональних і організаційних складників, рівнів

і ступенів, кваліфікацій, освітніх програм, стандартів освіти, ліцензійних умов, закладів освіти та інших суб'єктів освітньої діяльності, учасників освітнього процесу, органів управління у сфері освіти, а також нормативно-правових актів, які перебувають у відносинах і зв'язках та забезпечують неперервність та наступність формування та розвитку професійних компетентностей особистості, необхідних для якісної професійної економічної діяльності, забезпечення її конкурентоздатності на ринку праці та мобільності і перспектив кар'єрного зростання впродовж життя.

Запропоновано авторське визначення категорії «професійна підготовка майбутніх економістів у системі неперервної освіти» як спеціально організований у закладах вищої освіти якісний, цілеспрямований, багаторівневий, неперервний, системний процес, що включає освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти – майбутніх економістів, метою якого є досягнення цілей освітньої програми та програмних результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за відсутності затвердженого стандарту програмні результати навчання відповідають вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня); набули високого рівня готовності до розв'язання складних спеціалізованих задач та практичних проблем в економічній сфері; здатних до якісної професійної діяльності, професійного зростання, самовдосконалення і саморозвитку.

Поняття «теорія і практика професійної підготовки майбутніх економістів у системі неперервної освіти» потрактовано нами як узгоджена, взаємодоповнювальна та взаємозумовлена взаємодія концептуальних, теоретико-методологічних та організаційно-методичних засад у системі неперервної освіти з формування готовності майбутніх економістів до професійної діяльності.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у аналізі термінологічного поля проблеми якості професійної підготовки майбутніх економістів.

Список бібліографічних посилань

1. Кірдан О.А. Управління вищими навчальними закладами України (XIX – початок XX століття): теорія і практика: монографія. Умань: ФОП Жовтий О. О., 2015. 453 с.
2. Кантор И.М. Понятийно-терминологическая система педагогики: логико-методологические проблемы. Москва: Педагогика, 1980. 168 с.
3. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
4. Лингвистический энциклопедический словарь. URL: <http://ligvisticheskiyslovar.ru-/description/termin-/633>.
5. Ожегов С. И. Словарь русского языка. Под ред. Н. Ю. Шведовой. Изд. 21 перераб. и доп. Москва: Рус. яз., 1989. 924 с.
6. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2001. 1440 с.
7. Філіпенко А.С. Основи наукових досліджень: конспект лекцій: посібник. Київ: Академвидав, 2004. 208 с.
8. Національний освітньо-науковий глосарій. Київ: КОНВІ-ПРИНТ, 2018. 524 с.
9. Философский энциклопедический словарь [редкол.: С.С. Аверинцев, Э.А. Араб-Оглы, Л.Ф. Ильичёв и др.]. 2-е изд. Москва: Сов. энциклопедия, 1989. 815 с.
10. Про вищу освіту: Закон України від 1 лип. 2014 р. № 1556-VII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page>
11. Павлик Н.П. Зміст поняття неперервна освіта. *Актуальні проблеми в системі освіти: загальноосвітній навчальний заклад – доуніверситетська підготовка – вищий навчальний заклад*: матеріали II Всеук. наук.-прак. конф., м. Київ, 25 травня 2016 р., НАУ, 2016. С. 180–182. URL: <http://idp.nau.edu.ua/conference.html> (дата звернення 20.04.2019).
12. Левченко Т. Концепція неперервної освіти у світовому контексті. URL: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/metodser/111/2.pdf> (дата звернення 20.04.2019).
13. Буянов П.Г. Неперервна професійна освіта у світовій педагогічній думці. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер.: Педагогічні науки*. 2014. Вип. 3. С. 28–34.
14. Педагогічний словник відп. ред. М. Д. Ярмаченко. Київ: Педагогічна думка, 2001. 516 с.
15. Педагогический энциклопедический словарь. гл. ред. В.М. Вим-Бад. Москва: Большая рос. энцикл., 2002. 528 с.
16. Гулай О. Неперервна освіта – умова формування висококваліфікованого фахівця. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. 2010. Вип. 26. С.3–10.
17. Семенюк Н. В. Безперервна освіта як система. *Нова парадигма*. 2013. Вип. 117. С. 23–33.
18. Осадчий В.В. Сучасні тенденції у неперервній освіті України. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми виховання і спорту*. 2006. № 12. С. 123–128.
19. Міщенко В. Зарубіжний досвід та вітчизняні актуальні організації неперервної освіти. *Рідна школа*. 2010. №11 (листопад). С. 9–16.
20. Астахов В.В., Астахова В.И., Астахова Е.В. и др. Непрерывное образование в объективе времени: монография. Сост.: Н.А. Лобанов, Е.В. Астахова; под ред. Н.А. Лобанова, В.Н. Скворцова. Санкт-Петербург: ЛГУ им. А.С. Пушкина; Харьков, 2014. 236 с.
21. Поясок Т.Б. Система застосування інформаційних технологій у професійній підготовці майбутніх економістів у вищих навчальних закладах: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України, Київ, 2009. 44 с.

22. Болюбаш Н.М. Формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами мережевих технологій: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04, Ялта, 2011. 20 с.
 23. Артюшина М.В. Психолого-педагогічні засади підготовки студентів економічної спеціальності до інноваційної діяльності: автореф. дис. ... д-ра. пед. наук: 13.00.04, Київ, 2011. 44 с.
 24. Кірдан О.П. Забезпечення якості професійної підготовки майбутніх економістів у країнах Європейського Союзу: педагогічні рефлексії українських дослідників. *Освіта і наука*. 2019. Вип. 1(26). С.110–116.
 25. Кірдан О.П. Професійна підготовка майбутніх економістів періоду української незалежності в дзеркалі наукових досліджень. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2018. №5. С.65–70. DOI: 10.24195/2617-6688-2018-5-10
- References**
1. Kirdan, O.L. (2015). Management of Higher Educational Institutions of Ukraine (XIX – early XX centuries): Theory and Practice: Monograph. (in Ukr.).
 2. Kantor, I.M. (1980). Conceptual and terminological system of pedagogy: logical and methodological problems. Moscow: Pedagogy (in Rus.).
 3. Goncharenko, S.U. (1997). Ukrainian Pedagogical Dictionary. 376 p. (in Ukr.).
 4. Linguistic encyclopedic dictionary. Retrieved 21.03.2019 from <http://ligvisticheskiyslovar.ru/description/termin-/633>
 5. Ozhegov, S.I. (1989). Dictionary of the Russian language. In N.Yu. Shvedova (Ed.). Edition 21, revised and supplemented. Moscow: Russian language. (in Rus.).
 6. Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language (2001). In V.T. Busel (Compiled and editor-in-chief). Kiev; Irpin: Perun (in Ukr.).
 7. Philipenko, A.S. (2004). Fundamentals of scientific research: lecture notes: a manual. Kiev: Academic (in Ukr.).
 8. National Science and Education Glossary (2018). Kiev: CONVI-PRINT (in Ukr.).
 9. Averintsev, S.S. & Arab-Ogly E.A. & Il'ichev L.F. & others. (1989). Philosophical Encyclopedic Dictionary (in Rus.).
 10. On Higher Education: Law of Ukraine of July 1 July 2014, № 1556–VII. Retrieved from: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page> (in Ukr.).
 11. Pavlik, N.P. (2016). Content of the concept of continuous education. *Topical Issues in the Education System: Comprehensive Education – Pre-University Training – Higher Education: Proceedings of the Second All-Ukrainian Scientific and Practical Conference, May 25, 2016* Kyiv: NAU. 180–182. Retrieved 20/04/2019 from URL: <http://idp.nau.edu.ua/conference.html> (in Ukr.).
 12. Levchenko, T. The concept of continuing education in a global context. Retrieved 20/04/2019 from URL: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/metodser/111/2.pdf> (in Ukr.).
 13. Buyanov, P. G. (2014). Continuing professional education in the world of pedagogical thought. *Scientific notes of Berdyansk State Pedagogical University*, 3. 28–34. (in Ukr.).
 14. Pedagogical Dictionary (2001). In M.D. Yarmachenko (Ed.). Kiev: Pedagogical Thought. 516 p. (in Ukr.).
 15. Pedagogical Encyclopedic Dictionary (2002). In B.M. Bim-Bad (Editor-in-chief). Moscow: Great Russian Encyclopedia. 528 p. (in Rus.).
 16. Gulai, O. (2010) Continuing education is a condition for the formation of a highly qualified specialist. *Bulletin of the University of Lviv*. 26, 3–10. (in Ukr.).
 17. Semeniuk, N.V. (2013) Continuous education as a system. *A new paradigm*. 117, 23–33. (in Ukr.).
 18. Osadchiy, V.V (2006) Current Trends in Continuing Education in Ukraine. *Pedagogy, psychology and medical and biological problems of education and sports*. 12. 123–128. (in Ukr.).
 19. Mishchenko, V. (2010) Foreign experience and domestic actualities of organization of continuous education. *Home school*. 11, 9–16. (in Ukr.).
 20. Continuing education in the lens of time: a monograph (2014).. O.N. Lobanov, E.V. Astakhov (Comp.); O.N. Lobanova, V.N. Skvortsova (Ed.). St. Petersburg: Leningrad State University A.S. Pushkin; Kharkiv. 236 p. (in Rus.).
 21. Poyasok, T. B. (2009). System of informational technologies usage in professional preparation of future economists in higher educational establishments (Doctor of Science Dissertation). *Thesis*. Kyiv: Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. 44 p. (in Ukr.).
 22. Bolubash, N.M. (2011). Formation of professional competence of future economists by means of network technologies (PhD dissertation). *Thesis*. Yalta. 20p. (in Ukr.).
 23. Artyushina, M. V. (2011). Psychological and pedagogical bases of preparation of students of economic specialty for innovative activity (Doctor of Science dissertation). *Thesis*. Kyiv. 44 p. (in Ukr.).
 24. Kirdan, O.P. (2019). The providing of the quality of professional training of future economists in the European Union countries: the pedagogical reflections of Ukrainian researchers. *Education and science*, 1(26), 100–116. (in Ukr.).
 25. Kirdan, A.P. (2018). Professional preparation for future economies period of Ukrainian independence in the mirror of scientific research. *Scientific bulletin of south Ukrainian national pedagogical university named after K. D. Ushynsky*. 5 (124). 65–70. doi: 10.24195/2617-6688-2018-5-10.

KIRDAN Oleksandr,

PhD in Economic, Associate Professor, Head of Economics and Social-Behavioral Sciences Department,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University,

**THE CONCEPT «THEORY AND PRACTICE OF PROFESSIONAL PREPARATION
FOR FUTURE ECONOMIES IN THE SYSTEM OF INDEPENDENT EDUCATION»
IN THE MODERN SCIENTIFIC DISCUSSION**

Summary. Introduction. The topicality of the research is related to the importance of the development of the conceptual-categorical apparatus of modern pedagogy, which reflects the problems of higher education and makes it possible to understand the changes and the essential tendencies of its development.

The purpose of the article is to reveal the content of the notion of content «theory and practice of training future economists in the system of continuing education». The task of the study is to analyze the categories «theory», «practice», «continuous education», «system of continuous

education», «vocational training», «professional training of future economists»; provide an author's definition of the content of the concepts "professional training of future economists in the system of continuous education" and «theory and practice of training future economists in the system of continuous education».

The methods of the research. The achievement of the research purpose made possible the use of general theoretical methods: analysis, synthesis, specification, comparison, generalization, classification and empirical and theoretical methods: terminological analysis / method of

terminological selection – for selection, refinement and definition of individual terms corresponding to the research problem; content analysis – for the systematic fixing of the content of the term units.

The results of the work and key conclusions. On the basis of the analysis of encyclopedic reference books, normative documents, interpretative works and publications in periodicals, scientific approaches to the definition of the concepts of «theory», «practice», «continuous education», «professional training» are highlighted. The analysis made it possible to group the concepts, the leading component of which is the concept of «professional training of future economists». The content of the concept of «system of continuous education» is specified as an ordered set of functional and organizational levels of education, governing bodies, subjects and objects of teaching and teaching, which are in relations and relationships and create a certain integrity and unity.

Originality. The author's definition of the category «professional training of future economists in the system of continuous education» is proposed as a high-quality, purposeful, multilevel, continuous, systemic process, which includes educational, organizational, informational, consulting and social support for higher education graduates – future economists, specially organized in institutions of higher education, who have achieved the goals of the

educational program and the programmatic learning outcomes determined by the standard of higher education in the corresponding specialty and the higher level of education (in the absence of an approved standard, programmatic learning outcomes meet the requirements of the National Qualifications Framework for the appropriate qualification level); have a high level of readiness to solve complex specialized tasks and practical problems in the economic sphere; capable of high-quality professional activity, professional growth and self-development.

The author's definition of the concept «theory and practice of professional training of future economists in the system of continuous education» is given as an agreed, complementary and interconnected interaction of conceptual, theoretical and methodological and organizational-methodical principles in the system of continuous education on formation of readiness of future economists to professional activity.

Keywords: *scientific novelty; author's definition; terminological analysis; concept; category; professional training; system of continuous education.*

Одержано редакцією 01.08.2019
Прийнято до публікації 28.08.2019